

**Mit jelent a műveltség nekünk és másoknak?
A művelődés-tanulás szinterei a bozótiskolától az egyetemig**

Kompetenciaterület:
Szociális, életviteli és környezeti kompetenciák

12. évfolyam

Programcsomag: Toleranciára nevelés

A modul szerzői: Dobrovitzky Katalin – Tomory Ibolya

Címlapkép: szkc212_04_00

MODULLEÍRÁS

Ajánlott korosztály	17-18 évesek
Ajánlott időkeret	3 × 45
A modul közvetlen célja	A műveltség fogalmának értelmezése saját európai kultúránkban és azon túl. Az iskola szerepének megismerése különböző korokban, kultúrákban. Annak megvilágítása, hogy a műveltség tartalmi, elvárásai az életmód függvénye is, fogalma nézőpont kérdése, nem ítélnünk meg másokat saját mércénk szerint.
A modul témái, tartalma	Témák: Identitás: szocializáció, tanulás; kapcsolatok: együttműködés, kommunikáció; társadalom: iskola, intézmények; életmód: életminőség; világnézet: tudomány, értékek; kultúra: multikulturalitás, generációk, népcsoportok Tartalom: Különböző korszakok és kultúrák oktatási és műveltségi alapelemei, a kultúrába való belenevelődés folyamata, az ezzel kapcsolatos tanulói tapasztalatok, vélemények.
Megelőző tapasztalat	Az európai történelem és művelődés kezdetei, történelmi korok. A műveltség, tanulás képzetek.
Ajánlott továbbhaladási irány	Különböző korok, kultúrák nevelési-tanítási felfogása, ennek háttértényezői, a különbségek egyenértékű kezelése; a tanulók legyenek képesek mások szemével látni. A résztvevő megfigyelés megismerése, a kulturális antropológiai megközelítés megértése és alkalmazása, beépítése gondolkodásunkba, viselkedésünkbe.
A kompetenciafejlesztés fókuszai	Önszabályozás: tolerancia, nyitottság, véleményelfogadás A szociális kompetenciához szükséges kognitív készségek: információgyűjtés, információk rendszerezése Társas kompetenciák: empátia, véleményalkotás
Kapcsolódási pontok	A NAT-hoz: Ember és társadalom, Magyar nyelv és irodalom Tantárgyakhoz: magyar nyelv és irodalom, társadalomismeret, történelem, földrajz, etika Modulokhoz: A kultúra arcai (szkc207_06). Tárgyak eszközök használata a különböző kultúrákban (szkc211_04); Kulturális önismeret – utazás, mások megismerése és az önismeret (szkc212_05), Divat vagy kulturális szimbólum? Testdíszítés, ékszerek használata kulturális tükrökben (szkc212_09); A kultúra éjszakai és nappali arca (szka210_56); Animizmus – világvallás? (szka210_32), Meglátni és megítélni (szka208_44)
Támogató rendszer	Kézdi Nagy Géza (szerk.): <i>A világ népei</i> . Kolumbusz Könyvek. Etyek-Botpuszta, 2001 Pukánszky Béla – Németh András: <i>Neveléstörténet</i> . Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest, 1996 Báthory Zoltán – Falus Iván (szerk.): <i>Pedagógiai Lexikon</i> . Keraban Kiadó. Budapest, 1997

	<p>Boglár Lajos: <i>A kultúra arcai</i>. Napvilág kiadó. Budapest, 2001</p> <p>Whiting, Beatrice B.: <i>Children of Different Worlds: the Formation of Social Behavior</i>. Harvard University Press. Cambridge, 1990</p> <p>Boglár Lajos: <i>Mítosz és kultúra</i>. Szimbiózis. Budapest, 1996</p> <p>Tomory Ibolya: <i>Tanársors Afrikában</i>. In: Acta Paedagogica, 4: 20-39. Pécsi Tudományegyetem, 2000</p>
--	---

Módszertani ajánlás

A modul 3 × 45 percre tervezett, melyet érdemes egymás után megtartani. Amennyiben erre nincs mód, két alkalomra való bontásban is megtartható. Javasolt bontási pont a II/c rész vége; a következő alkalommal pedig a II/d feladat. Bontás esetén érdemes felidézni az előző foglalkozás tapasztalatait.

A munkák nagy része csoportban zajlik, ezért összetolt asztalokra, úgynevezett blokkos elrendezésre van szükség. A csoportalakításhoz a tanári melléklet és a tanári kézikönyv nyújt segítséget.

A ráhangoló csoportalakításhoz szükség lesz üres teafilteres zacskókra; a tanárnak erről előre kell gondoskodnia vagy helyettesíteni valamivel. A lovagi nevelésről szóló leíráshoz nincsenek képmellékletek. A tanár kérje meg a tanulókat, hogy szerezzenek be a korról szóló könyveket, képes ismertetőket, művészettörténeti könyveket, és hozzá magukkal, vagy a tanár maga keressen hozzá megfelelő nyomtatott dokumentumokat (pl. az iskolai könyvtárból). Amennyiben szeretnek rajzos alkotásokat készíteni, a leírás után készíthetnek illusztrációt maguk a diákok.

A tanár figyelmébe ajánlott a résztvevő szemlélet, illetve a résztvevő megfigyelés tanulmányozása a foglalkozásra felkészülést megelőzően (lásd támogató rendszer: *A kultúra arcai*.)

A résztvevő megfigyelés a kulturális antropológia specifikus módszere, de igen eredményesen alkalmazható a különböző nézőpontok megértésére, a miénktől eltérő toleránsabb kezelésére. Különbözik attól a megszokott eljárástól, amikor a miénktől eltérő jelenségeket, szokásokat, ismerettartalmakat, világnézetet és sokszor más személyeket saját mércénk szerint, külső szemlélőként nézünk, illetve törekszünk megismerni. Sokkal sikeresebben segíthető a megértés és nézőpontváltás képessége, ha nem saját kultúránk, társadalmi csoportunk, országunk mércéjéhez, elvárásaihoz viszonyítjuk a látottakat, hallottakat. Ezáltal ugyanis sikeresebben kiküszöbölhetők a bennünk élő sztereotípiák (esetleg előítéletek), amelyek a jó szándék mellett is gyakran tudattalanul meghatározzák véleményünket, gondolkodásunkat a miénktől eltérőről. A műveltség fogalma és tanuláshoz, oktatáshoz, iskolához való kapcsolódása különösen érzékeny téma ebből a szempontból. A résztvevő szemlélet és módszertani megközelítés azt is ellensúlyozni tudja, amit a statisztikai adatok alapján tévesen ítélnék meg (például azt, hogy az iskolázottság fokát gyakran összekapcsolják egy nép vagy ország kulturális fejletlenségével és műveletlenségével is, holott ugyanúgy megvannak a maga műveltségi tartalmai, mint nekünk, csak mások. Ezt figyelmen kívül hagyva, saját kontextusukból kiemelve viszont egészen más képet alkothatunk, mint a valóság).

A résztvevő megfigyelés esetében a megfigyelő személyesen részt vesz az adott közösség életének teljes folyamatában. Ez a megfigyelői pozíció ebben a modulban nem hangsúlyos, hiszen nem szükséges elmenni valahová, és személyes jelenléttel tanulmányozni a témát, de talán már ennek pusztán ismerete, maga a szemlélet is elgondolkodtat, és elindít egy folyamatot a tanulóknál.

A pedagógus hangsúlyozza végül, hogy a megalapozatlan minősítés helyett a tények megismerése és elfogadása által válunk magunk is műveltebbékké.

Speciális javaslatok az értékeléssel kapcsolatban

Az értékelés a III/a feladatban az összegzéssel együtt történik. Ekkor ugyanis kiderül, mennyire tudtak a tanulók behelyezkedni egy más kultúra oktatási felfogásába. Itt az értékelés elsődleges szempontja az, hogy képesek legyenek elvonatkoztatni, kitekinteni saját kultúrájukból. Ha ezt elértük, akkor a modul is elérte célját. Azért nem tipikus ön- vagy társas értékelés a modul vége, mert az attitűdváltás nem ellenőrizhető, értékelhető: az hosszabb folyamat. Azonban az összegző, értékelő résznél kiderülhet, hogy mennyire jutottak előre ebben a diákok. A modul egészét átszövi az értékelés, amelyet külön nem említettünk; a pozitív, elfogadó szóbeli visszacsatolás a jellemző forma.

A modul mellékletei

Tanári mellékletek

- P1 – A műveltség fogalmáról
- P2 – Heterogén csoportalakítás
- P3 – Kínai enciklopédia
- P4 – Definíciók
- P5 – Instrukciók a fogalmazáshoz

Diákmellékletek

- D1 – Definíciók (d2)
- D2 – Leírások (d2)
- D3 – Táblázat (d2)